

פרשת צו – CONTINUIDAD Y PASIÓN

תרומת הדשן ויקרא ו ג (צו): והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמך אצל המזבח¹
להדליק אש במזבח ויקרא ו ה-ו (צו): ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר ... אש תמיד תוקד על המזבח²
לא לכבות אש המזבח ויקרא ו ו (צו): לא תכבה³

- Sefer Bereshit es el libro de la creación – las raíces del pueblo, culminando con Avot. Sefer Shemot es experiencia del Sinaí⁴. Al final de Vaikrá, en la Parashat Bejukotai, se lleva a cabo un pacto con el pueblo judío a través de Berajot y Klalot. Aquello que se hace explícito al final, es establecido y consolidado a lo largo del libro⁵.

Nuestra parashá comienza diciendo: *צו - את אהרון ואת בניו - צו* - *Ordena a Aharón y a todas las futuras generaciones de cohanim*⁶. Este pacto durará más allá de los Templos y de sus sacrificios. *Un judío debe tener conciencia de que siempre tiene una especie de "Templo"*⁷. Quedará claro que nuestra Parashá nos habla a nosotros – incluso más que a cualquier generación previa.

Hay dos componentes críticos para mantener el pacto: continuidad (Trumat HaDeshen) y pasión (fuego). Estos son esenciales para mantener la distancia. (Un tercer componente, la expiación, es la clave para recuperarse cuando la pasión flaqueó y la persona pecó).

¹ חינוך מצוה קל"א

² חינוך מצוה קל"ב

³ חינוך מצוה קל"ג

⁴ ממעמקים, ריש במדבר: ספר בראשית נקרא בפי הרמב"ן (בהקדמתו לספר שמות), ספר היצירה, ובו בלולים סיפורי האבות – השרשים שמהם התפתחה האומה הישראלית. ספר שמות מתאר את תהליך יציאת מצרים שתובו – התהוות האומה הישראלית, שלב המקביל לשלב לידת העובר. עוד בלול בספר שמות, מעמד קבלת התורה – שלב הגדול של האומה הישראלית. ספר ויקרא משלים את הציוויים שנצטוו בהם סיני ובו מבואר ענין ברית סיני – בחינת ברית נישואין. וגו'.

⁵ ממעמקים, שם מצטט לרמב"ן, ויקרא בה א: בהארות: דבר זה מתבטא במיוחד בסיום ספר ויקרא ששם מובא הציווי על השמיטה שנאמרה בה

Por esta razón, cuando se entrega la mitzvá de Shemitá en este libro, se remarca que esta mitzvá fue entregada en Har Har Sinai

⁶ ר"י ויקרא ו ב: צו את אהרן - [ת"כ] אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות

⁷ ר' יעקוב קמיניצקי בפי שהובא ב Stone Jumash (Jaguigá 27a). *Quando no hay Templo, la mesa del judío ofrece expiación. (Jaguigá 27a). La mesa simboliza la caridad y la hospitalidad del hogar judío, y también las enseñanzas que uno le transmite a sus hijos así como el ejemplo que se establece para ellos. Este Templo es eterno y exige extrema vigilancia para su mantenimiento.*

Comencemos, tal como lo hace nuestra Parashá, con las cenizas y el fuego. Se les ordena a los cohanim quitar las cenizas del Mizbeaj como el primer servicio del día (exactamente al final de la noche) (Trumat Hadeshen)¹, para encender un nuevo fuego cada mañana², y no permitir que ese fuego se apague.³ Trumat Hadeshen aparentemente es la más trivial de las Mitzvot. Sin embargo, el cohén se viste con toda sus vestiduras ceremoniales para cumplirla⁴.

Trumat HaDeshen nos provee una lección sobre la continuidad de la Torá. Porque al concluir la Avodá del día anterior, anuncia el fin de un ciclo, permitiendo que comience el nuevo ciclo del día siguiente. La idea es ésta: "El hoy no trae una nueva misión. Sólo tiene que llevar adelante, incluso volver a empezar, la misión que también se cumplió ayer. El último nieto judío está allí, delante de D'os, con la misma misión de vida que tuvo el primero de sus ancestros". (Hirsch⁵).

El Rab Hirsch explica que por esto Trumat HaDeshen es una excepción cuando se trata de Meilá. En el Bet HaMikdash, todas las otras cosas una vez que la persona terminaba de cumplir la mitzvá, ya no podían provocar Meilá⁶. Pero uno siempre podía transgredir Meilá con las cenizas del altar⁷. Estas cosas aparentemente insignificantes representan la continuidad del pueblo judío: cada ciclo o generación cumple una misión específica, sin embargo cada una se inspira y construye sobre la anterior.

Una vez que se retiraban las cenizas, los cohanim tenían que colocar שני גזרי עצים – dos troncos de madera – sobre el Altar para mantener ardiendo el fuego. Había tres fuegos en el Altar exterior⁸ y éstos debían ser mantenidos en todo momento⁹.

¹חיטוך מצוה קל"א: מזבח - תרומת הדשן: ויקרא ו ג צו:) והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל המזבח

²חיטוך מצוה קל"ב: מזבח - להדליק אש במזבח (ויקרא ו ה-ו צו:) אש תמיד תוקד על המזבח, ובער עליה הבהן עצים בבקר בבקר

³חיטוך מצוה קל"ג: מזבח - לא לבבות אש המזבח (ויקרא ו ו צו:) לא תבבה

⁴ד' בחיי ו ג ד"ה ולבש הבהן מדי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן. הודיענו מבאן שאף הרמת הדשן שהיא עבודה קלה צריכה בגדי בהונה. ... ולמדנו מזה כי גם מצות הרמת הדשן שהיא עבודה קלה צוה הקב"ה שיתהדר בה הבהן לפניו שילבש בגדי בהונה ובהם ירים את הדשן, ובל זה הערה ודרך חיים לבל מי שמתקרב להקב"ה באחת מהעבודות, או מי שמתעסק באחת ממצוותיה של תורה שיתהדר לפניו יתברך בעשותו באחת מהעבודות, או מי שמתעסק באחת ממצוותיה של תורה שיתהדר לפניו יתברך בעשותו אחת מכל מצות ד' שישפיל בבוד עצמו לבבוד הש"י אפילו בעבודה קלה שבהם.

ובבבד שור ו ג: ופשוטה דקרא, בשרוצין לפנות המזבח מן הדשן שעליו, היה לובש בגדי בהונה ועולה על המזבח, שאין לעלות על המזבח בבגדי חול, ומוריד הדשן עד אצל המזבח, ולאחר שהורידו משם, לובש בגדי חול ומוציא חוץ למחנה, וזהו (ד'): "ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן."

⁵ו ג דף 173

⁶בל שנעשה מצותו אין בו משום מעילה

⁷פסחים בו.

Dice el Jinuj que cada persona tiene un fuego dentro de él. Esta pasión y este impulso, el mayor motivador del ser humano, necesita recibir la bendición de que tenga la medida correcta y que sea canalizado en la dirección adecuada¹.

El fuego ha sido esencial para la civilización desde el momento en que Adam HaRishón lo descubrió en su primer Motzai Shabat. Comenzamos cada semana con la bendición בורא מאורי האש² como para decir: "Que tengamos para esta semana la pasión adecuada". Si tomáramos nuestro ardiente espíritu y lo colocáramos en el Altar de D'os³, encontraríamos un lugar para toda nuestra complejidad y ambigüedad⁴.

Pero el fuego es un arma de doble filo: una persona puede tener pasión por cosas equivocadas. Ese mismo fuego que puede ser canalizado para amar a D'os⁵, si se lo encamina en una dirección errónea provoca la más terrible destrucción. Puede terminar consumiendo al hombre y a sus edificaciones sin ninguna discriminación⁶.

⁸ויקרא ו ב: צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: (ה) והאש על המזבח תוקד בו לא תבבה רמב"ן ו ב: ואש המזבח תוקד בו - יאמר שתוקד במזבח כל הלילה, כי מצוה שישמו בוים עצים הרבה כדי שלא יתאבלו לגמרי ויבבה האש ממנו ולפי דעתי, מה שאמר (פסוק ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תבבה, מצוה לבהנים בקיום האש, כמו שאמר (פסוק ה) ובעד עליה הבהן עצים, וצוה שיזהרו בזה ויערבבו אש ועצים הרבה שתוקד האש תמיד כל היום וכל הלילה, והזהיר בלאו שלא תבבה לעולם והנה אם נתעצלו הבהנים ובבתה האש עברו בלאו, ומפני זה אמרו רבותינו (יומא מה): שהיתה מערבה שניה לקיום האש:

⁹ויקרא ו ה-ו (צו): אש תמיד תוקד על המזבח, ובעד עליה הבהן עצים בבקר בבקר לא תבבה (עין ב חיטך מצוה קל"ב ומצוה קל"ג)

¹חיטך קלב: ומהו אש זה, הוא הטבע שבאדם ... והוא ראש לארבעתן ... ועל בן צריבה הברכה בו יותר. וענין הברכה הוא שלימות, בלומר דבר שאין בו חסרון ולא מותר, ובן אש שבאדם צריך לברכה זו שיהא ממנו באדם מה שצריך אליו, לא פחות כי יחלש בחו, ולא יותר כי ישרף בו

²משבת פסחים נד עג' א

³רבינו בחיי ו ב: ולפי שקר העברה היא ברוח היה הכל כליל באש ושב אל הרוח

⁴ספורנו ו ב: צו את אהרן. זאת תורת העולה - אחר שהגיד מעשה הקרבנות אמר התורה הראויה לכל אחד ואחד, אשר בה רמז חלק עיוני בהם. ואין ספק כי יש הבדל רב בין בני אל חי בפעולותיהם וכוונותיהם, דומה להבדל אשר בין מיני הקרבנות. והזכיר בעולה שכולה על המזבח לריח ניחוח, אמנם קצתה עולה בלהב המזבח, ואמר ש"היא העולה באמת. וחלק ממנה אצל המזבח והוא הדשן, שיש בו קצת לחלוחית, באופן ש"האש בוערת בו עם אותו החלק העולה באמת, כאמרו הדשן אשר תאכל האש את העולה. וקצת ממנה והוא הדשן (פסוק ד) הגמור, יוציאווהו אל מחוץ למחנה: בבגדים פחותים, מכל מקום יהיה מוצאו אל מקום טהור:

⁵רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק, מד: מי שיש לו תשוקה גדולה לתאוות הגוף אל יתעצב בזה לחשוב כמה פגום הוא שיש לו תשוקה כל כך. כי אדרבה הוא כלי מוכן לתוקף אהבת ותשוקת דרישת האמת. וכמו שנחמו (הוא סבא) אשר הוא אליהו לדעת היש מפרשים בתוסי' פרק קמא דחולין (ו). (ושמעתי דכן הוא האמת ודקושיית תוסי' שם אין כאן מקומו) לאביי (סוכה נ"ב). ועל זה אמרו דלעתיד לבוא צדיקים נדמה להם יצר הרע כהר ורשעים כחוט השערה ואינו שקר רק שניהם אמת כי לאלו תשוקתם ותאוותם עצומה ביותר:

⁶הדרש והעיון: האש היא אחד מהדברים היותר נחוצים לקיום האדם, בלעדה לא יבול להתקיים, אבל אוי ואבוי לו להאדם אם תצא האש מגדרה (הובא בליקונו בתר ליקונו עג' לד)

Por eso, cuando la Torá nos enseña sobre este fuego, lo hace en referencia a la *Olá*¹, la ofrenda que es 'כולה לד' – que se quema completamente en dedicación a D'os. Se trata de עולה (de la palabra "subir") – ascender a D'os². La *Olá* misma es pura – y por lo tanto expía por los pensamientos del corazón (הרהורי הלב)³, es decir, por las pasiones negativas.

De esta manera, tenemos dos fuerzas aparentemente contradictorias: la continuidad de las cenizas (Trumat Hadeshen) y la visión y la pasión del fuego. El segundo sigue al primero: la pasión nunca puede ser utilizada para crear un nuevo becerro de oro.

El judío más apasionado fue Iosef. El profeta Ovadia lo denomina "una llama"⁴. El fuego de Iosef lo ayudó a concretar su visión; él era un soñador – el בעל החלומות – el hombre que obstinadamente buscaba la concreción de esos sueños. Pero Iosef es el Tzadik por antonomasia; él es יוסף הצדיק – el hombre de pasión y sueños es precisamente aquél que es más fiel con el Plan Divino. La pasión del אש viene a continuación de תרומת הדשן.

Cuando el Mishkán estaba siendo construido, la Torá describe a las personas que entregaron su riqueza y su tiempo para la construcción del Tabernáculo como נשאו לבם⁵, נדבה⁶, todas ellas palabras que expresan pasión. Ésta era una pasión con un plan de acción⁸, un compromiso total con el proyecto⁹. El fuego que arde en el interior es lo que construye al pueblo judío. Las personas no realizaron simplemente una donación, sino que se

¹ נתיבות שלום, עמ' ב: צו את אהרון ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח בל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד.

² אבן עזרא ו ב: היא העולה - נקראת כן בעבור שהיא עולה כלה על המזבח

³ ויקרא רבה ז ג: גופא אמר רשב"י לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב

⁴ עובדיה א יח: והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי ד' דבר:

⁵ שמות לה בא: לה בא: ויבאו בל איש אשר נשאו לבו וגו'

⁶ שמות לה בא: ויבאו בל איש אשר נשאו לבו ובל אשר נדבה רוחו אמו הביאו את תרומת ד' למלאכת אהל מועד ולבל עבודתו ובגדי הקדש

⁷ שמות לה בב: ויבאו האנשים על הנשים בל נדיב לב וגו'

⁸ מלבי"ם לה בא: באו בל איש אשר נשאו לבו, שבח המושל והבחירה שלו התנדב ברצון טוב, ובל אשר נדבה רוחו מאשר צייר ברוחו תועלת הנדבה הזאת וגודל ענינה (ע"ש שהאריך)

El Malbim dice que el Lev es el órgano que motiva la acción, mientras que el Ruaj consiste en los pensamientos y las imaginaciones que la persona puede tener sobre un tema.

⁹ אור החיים לה ה: יביאה את תרומת ה' פסוק זה מראה באצבע כי לבד המורגש יש המושכל, והוא מאמרם ז"ל כי מעשה התרומה מושכל היא בחינת השכינה כי לה יקרא תרומת ה', ועל ידי מעשה התרומה יפעיל בה דבר טוב ויחבר אוהל בל ימוט, ועיקר הרצון במעשה הוא המושכל, והוא אומר יביאה, פירוש יביא לבחינה הנעלמת עם תרומת ה', וביאר הכתוב מי הוא אשר יביאה, ואמר כל נדיב לבו, פירוש העושה דבר מנשיאות הלב, אשר ידבנו לבו לצד התנועות הרוחניות השוכן בלב בחשק הדבר, יפעיל במושכל נעלם, אבל אם יביא התרומה בלא נדיבות לב אין זה פועל במושכל:

entregaron a sí mismas¹. El versículo afirma: כל נדיב לבו יביאה – *todos los generosos de corazón lo traerán*². "Lo", porque aquello que llevaban de hecho era sus propios corazones³.

Y cuando llegó el momento de llevar a cabo un trabajo que requería una destreza que un ex esclavo no podía esperar tener, lo resolvieron con su נשיאת לב⁴. Fue el apasionado compromiso de sus corazones por hacer aquello aparentemente imposible, lo que abrió para ellos la Inspiración Divina que les permitió saber qué debían hacer⁵. Esto es lo que logra la pasión.

Pero esta pasión tiene otra dimensión. Nuestra pasión al dar los Shekalim y construir el Mishkán tiene que ser igualada por una pasión similar por terminar con el mal – a la Parashat Shekalim le sigue la Parashat Zajor⁶. Iosef, el apasionado soñador, también es el arquetipo del destructor de Amalek. El profeta Ovadia nos dice que es precisamente esta llama de Iosef la que consumirá a Esav, nuestro enemigo:

עובדיה א: והיה בית יעקוב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש⁷

De esta manera, el fuego cumple dos funciones: provee luz (אש מאיר) y quema (אש שורף). La Menorá, que estaba allí para iluminar, también era encendida con fuego. De hecho, era encendida con el mismo fuego del Altar. Nuestra pasión por hacer el bien debe ser equiparada por una pasión similar por terminar con el mal⁸.

¹ נתיבות שלום, שם: מדוע בתיב קחו ולא תען (קחו מאתכם תרומה לד'), (ובן מאתכם הוא לשון לבאורה. בן צ"ב הלשון יביאה, מדוע לא בתיב יביא את תרומת ד'. ... וזהו אומר קחו מאתכם ... שתקחו מעצמותכם, ע"י שתמסרו את הדבר האהוב ביותר לתרומת המשכן, שבזה תקריבו את עצמותכם תרומה לד'.

² En vez del esperado ד תרומת ד' יביא את תרומת ד'.

³ נתיבות שלום, שם: וזהו אומר כל נדיב לבו יביאה, (מדוע לא בתיב את תרומת ד'), (שזאת גופא יביא תרומה, את נדיבות לבבו, את רגשותיו ואהבתו ואת תאוותיו לתרומת ד').

⁴ שמות לו (ב) כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשת אתה:

⁵ העמק דבר לו ב: אשר נתן ה' חכמה בלבו. ומפרש המקרא היאך שייך נתינת חכמה בלב. הרי הכל ב"ש חוץ מיראת שמים ע"כ מפרש כל אשר נשאו לבו וגוי זהו ג"כ חכמת הלב לבטח שיצליח בזו הפעולה ושירצה לקבל ע"ע להתקרב אל המלאכה. אע"כ שלא למד מעולם אמנות זו. ובאמת כן במלאכת חול שייך נשאת לב לאיזה מלאכה. בד"מ אם בא אדם לעשות בית אומנות ללמד לתינוקות אומנות. והיה מביא הרבה ילדים לבחור במה חפץ לשלוח יד. זה אומר אני רוצה בזה וזה אומר אני רוצה בזה. והבחירה מועלת להם לענין לימודו כמה שנים שיעמוד על תכלית המלאכה שבוחר בה. כך היה במעשה המשכן הבחירה לכל אחד באיזו אומנות היתה מועלת לעשות בלי לימוד כלל. רק בהצלחת ה' לדבר אשר נשאו לבו:

⁶ שפת אמת [תרמ"ט]: אבן הקב"ה בחסדו הקדים שקלים להיות מקודם אש מאיר. ומרוב התלהבות דקדושה נעשה מעיל קנאה ושלהבת אש לשרוף קשו של עשו. לכן שקלים קודם לזבוב:

⁷ ובדעת זקנים (בראשית לג יא) ובי יש לי בל - פי' שיש לי בל הצריך לי ללבת נגדך שבבך נלד יוסף ויש לי עתה אש ולהבה לשרוף קש שלך

⁸ שפת אמת [תרמ"ט]: בפסוק אש תמיד פרש"י אפילו אש מערה מאש מזבח החיצון תוקד... בי יש אש מאיר ויש אש שורף והם בחי' שקלים וזבוב. ... שאפילו אש המערה דבתיב בה להאיר. מ"מ מאש מזבח החיצון השורף ומבלה השט"א מבח זה נמצא אור המאיר אח"ב.

Los Sabios comparan el hecho de que el fuego consumiera por completo la עולה, con lo cual comienza nuestra porción, con el consumo de Esav¹, el enemigo de Iaakov. Pero nuestra עולה no viene a consumir solamente al Esav externo con su fuego apasionado, sino a todas nuestras pasiones distorsionadas y a nuestras taavot – עולה על הרהורי הלב בא לטהר –. Por eso la Torá introduce el fuego especialmente en referencia a la עולה².

Veamos qué es lo que ocurre cuando titubeamos en nuestra pasión por luchar y destruir al mal. El Rey Shaul perdió su trono por tener misericordia en el lugar no adecuado hacia el malvado rey de Amalek³; y el sagrado y delicado Shmuel le mostró el camino cortándole la cabeza a Agag⁴. Shaul le perdonó la vida a Agag, y de él nació Hamán, quien casi destruye a nuestro pueblo. En un acto de misericordia en el lugar adecuado, David le perdonó la vida a quien lo atacó, Shimi ben Guera, y entonces nació Mordejai, el enemigo de Hamán⁵. Aquí no existe la posibilidad de opción por defecto; no hay lugar para la ambigüedad.

¿Quién fue más apasionado por la verdad y por el bien que Moshé Rabenu? Pero podemos ver de qué manera su profundo sentimiento del dolor de los demás⁶ estaba acompañado por un odio apasionado hacia las injusticias⁷. El Jatam Sofer señala que en tres casos Moshe pasó de una instancia a la siguiente. En primer lugar, golpeó a un egipcio. Debido a esto se convirtió en un asesino⁸ y debió enfrentar al Faraón en un juicio que de manera normal habría implicado la muerte segura⁹. De manera milagrosa, esta persona que

¹ מדרש תנחומא צו פ"ב: היא העולה על מוקדה - אז מלכות אדם שעלתה עצמה שנאמר (עבדיה א) אם תגביה בנשר ובו' ... ויהיבת ליקידת אש

² נתיבות שלום: צו מאמר "ואש המזבח תוקד בו" – ע"ן בקטע השני המשל שם.

³ שמואל א (טו ט) ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר והמשנים ועל הברים ועל כל הטוב ולא אבו החרים וכל המלאכה נמנזה ונמש אתה החרים:

⁴ שם (טו לג) ויאמר שמואל באשר שבלה נשים חרבך בן תשביל מנשים אמר וישסף שמואל את אגג לפני ד' בגלגל:

⁵ מגילה יב ע"ב – יג עמ' א: ראו מה עשה לי יהודי ומה שילם לי ימיני מה עשה לי יהודי דלא קטליה דוד לשמעו דאתיליד מינה מרדכי דמיקני ביה הנן ומה שילם לי ימיני דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מינה הנן דמצער לישראל

⁶ חבמה ומוסר (רב שמחה זיסל זיו) דף ג: והנה מציעו במדע"ה בפרשת שמות "ויגדל משה וגו' וירא בסבלותם" ופרש"י "נתן עיניו ולבו להיות מוצר עליהם", פירוש הרגיל עצמו בציוור באלו קרה לו זאת, ולכן הלך לראות, בידוע, כי בח הציוור בא מהתקרבות החוש במו רגש חום האש ובדומה. וכל כך הרגיל עצמו בציוורים, עד שהרגיש בצערם במו שהוא עצמו היה בצער הזה, וממילא נשא בעול עמהם יותר מצערו הוא כי הם הרבים ובפרט כלל ישראל ע"ש עוד עד סוף הקטע אחרי זה.

Rab S.R. Hirsch, ויתקרא שמו משה ותאמר כי מן הנמים משיתיהו, ... Él nunca olvidó que fue sacado de las aguas... Por eso, durante toda su vida fue sensible con respecto a las dificultades de las otras personas.

⁷ חתם סופר: לא יוכל להביט אל עול

⁸ ויפן בה ובה וירא כי אין איש ויך את המצרי וינמנהו בחול

⁹ וברש"י ד יא: ויאמר ד' אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנבי ד': מי שם פה – מי למדך לדבר בשהיית נדון לפני פרעה. או מי ישום אלם – מי עשה פרעה אלם שלא נתאמץ במצות הרגותך ואת משרתיו חרשים שלא שמעו בצוורתו עליך ואספלטורין ההורגים מי עשאים עורים שלא

tenía dificultad para expresarse dijo las cosas correctas y no se le impuso ninguna pena. Luego intercedió entre dos judíos, dos de su propio pueblo. Es relativamente fácil odiar a un extraño que está lastimando a uno de los nuestros. Pero aquí se trataba de una pelea dentro de la familia. Esto se encuentra un paso más arriba. Finalmente, Moshé intercedió ante completos extraños, los midianitas, para salvar a las hijas de Itró de los otros pastores¹. La profunda preocupación de Moshé por los demás iba junto con su odio hacia los opresores. No es posible tener el uno sin el otro.

Hemos estado hablando sobre la pasión y la pasión en el lugar no correcto. ¿Pero qué es lo opuesto a la pasión? Alguien que carece de pasión se queda en puras palabras – carece de las convicciones y de las energías morales y espirituales para hacer algo importante. Esto ocurrió con Amon y Moav. El pueblo judío quiso cruzar a través de sus tierras, pagarles por su comida y seguir adelante tranquilamente, pero ellos se negaron. "No queremos que nos molesten. Por favor, vayan alrededor nuestro". "Somos buenos ciudadanos, ocupados de nuestros propios asuntos. Por favor, no perturben nuestra paz con sus necesidades indiscretas".

Alguien que carece de pasión no puede ser dirigido en ninguna dirección. No hay allí nada para señalar. לא יבא מואבי בקהל ד – tales individuos nunca pueden casarse dentro del pueblo judío (ni siquiera si se convierten)². ¡Impresionante! Los egipcios mataron y esclavizaron a los judíos, pero ellos pueden casarse con judíos después de tres generaciones³. Porque su pasión por el mal puede ser canalizada de otra manera. (Y, de hecho, debemos aprender de su pasión por la Tumá para inspirarnos a tener la misma pasión por la Kedushá). ¡Pero un Amoni y un Moavi permanecerán por siempre hastiados revolcándose en sus pozos de desprecio hacia cualquier clase de compromiso!⁴

ראו בשבדחת מן הבימה ונמלנות (תנחומא)

Sin embargo, el Rab S.R. Hirsch dice que el siguiente (ויבקש להרוג) מו: ב: muestra una situación sorprendente. El Faraón era un monarca absoluto y Moshé había cometido un asesinato. Tampoco dice להגמית, la expresión común para un castigo capital, sino להרוג (dar muerte, asesinar). De acuerdo con esto, parece que el hijo adoptivo de la Princesa, Moshé, debe haber ocupado una posición sumamente distinguida, de manera que el Faraón debió tener una consideración de la cual no se habría beneficiado un individuo común y corriente.

¹חתם סופר: באן נראה מהותו של משה רבינו גם בתחילת ענינו, בי לא יוכל להביט אל עול, על בן היום הראשון בצאתו אל אחיו דאה בי המצרי עושה לו עול ויהרגוהו. ואף בי היו מושלים על העברים גבה לכו בדרבי האמת, והביט אל עמל לא יוכל. ועסף לזה ביום השני הוביח במישור אפילו מאחיו זה נגד זה. ולבסוף אפילו ברועי העיר שעשו עול לבנות הבהן, והוא גר ומתגורר, מתנדנד ובורח על נפשו מכל מקום ויקם משה וישיען, ולא בקש תשלום תגמול, בי הלך לו עד שקראו לאבול לחם. ורק האמת והיושר אהובים עליו מן הבל.

²רמב"ם ספר המצות לא תעשה נג: שלא ישא גר עמוני ומואבי בת ישראל

³דברים כג ח: לא תתעב אדמי כי אחיך הוא
דברים כג ח-ט: לא תתעב מצרי כי גר הייתם בארצו בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ד'
רמב"ם ספר המצות לא תעשה נד: שלא להרחיק גר מזרע עשו (אדומי) מלהתחתן לקהל אלא עד שלשה דורות (וכן בסמ"ג ל"ת קטו)
רמב"ם ספר המצות לא תעשה נה: שלא להרחיק מצרי מלכא לקהל אלא עד שלשה דורות (וכן בסמ"ג ל"ת קיו)

⁴ אליהו בי טוב, ספר התודעה

Hay otra clase más de anti-pasión, y es la del לץ – el burlón. El לץ niega que algo pueda llegar a ser importante. No es que carezca de pasión, sino que carece de una causa. De hecho, él personifica la anti-causa. Éste era Amalek. Todo es azar¹, todo está bien siempre y cuando no esperes que el mundo te tome seriamente. Amalek desea vivir en un pragmático mundo post-religioso y post-ideológico en el cual los medios de comunicación se ríen de todo; donde la academia desmantela toda profundidad y donde todas las culturas son niveladas². En definitiva, su propia vida no vale nada para él; está dispuesto a entregarla por un centavo con el objetivo de evitar que otro pueda ser profundo³. Todavía más que Amon y Moav, Amalek no tiene futuro en la historia. Él y los suyos finalmente se autodestruirán⁴. Ésta es la ley moral del universo.

Los judíos y la pasión van juntos. Cuando el Rambam escribió que debemos intentar desarrollar personalidades equilibradas⁵, seguramente implicó que esto debía ser con pasión. Porque una vez que comenzamos a prestar atención, vemos el tema del אש por todas partes. La Torá es comparada con este fuego (הלא כה דברי כאש נאם ד)⁶, y revisamos buscando el jametz –nuestro Ietzer Hará- con una vela encendida. También destruimos los restos de ese jametz precisamente con fuego: שריפת חמץ.

Pero no hemos terminado. En el Templo, el fuego del Altar era una combinación entre el fuego de D'os y nuestro fuego⁷. El fuego inferior, provocado por un fuego desde arriba; la pasión del hombre creada como una respuesta a D'os⁸. (El fuego del cielo no era un fuego natural, sino más bien un fuego espiritual⁹, y el Altar de madera recubierto de cobre no se veía afectado por sus llamas continuas¹⁰). Uno de los milagros del Primer Templo era que la lluvia nunca apagaba el fuego¹¹, sin embargo, el hombre no podía confiar en este milagro y

¹ רש"י במדבר בה יח: ד"ה אשר קרך בדרך: לשון מקרה

² עיין במסילת ישרים פ"ה דליצנות אחת דוחה מאה טובחות

³ רש"י במדבר בה יח: ד"ה אשר קרך בדרך: דבר אחר לשון קור וחום, צנעך והפשיך מרתיתך, וגו'

⁴ במדבר בד ב: ראשית גוים עמלק ואחריתו עיד אובד

⁵ הלבבות דעות פ"א

⁶ ירמיהו בג

⁷ חינוך קלוב: בי מצוה או בפני עצמה היא, בי מלבד אש הצריך לקרבן היו בוערים אש במזבח למצוה זו. ובמו שדרשו זכרונם לברכה (שם מה ע"א) שלש מערכות של אש מן הכתובים וגו'

⁸ ממעמקים, עמ' 89: התעוררות או דלתתא גדול בוחה לגרום להתעדרות דלעילא

⁹ ממעמקים, עמ' 89: אש המזבח לא היתה אש טבעית, אלא אש רוחנית שהורתה על מידה עליונה (בעין השתלשלות מאותה מידה)

¹⁰ רבינו בח"י ו ג: המזבח הזה, הוא מזבח העולה, היה של עצי שטים והיה מצופה נחשת בעבי דינך זהב, והאש על המזבח תמיד לא תבבה לעולם, ולא היה הנחשת נתרך ולא העץ נשרף, והיה גם גדול מי"ח נסים שהיו במקדש

debía esforzarse tanto como le fuera posible para mantener ardiendo ese fuego¹. De manera similar, no podemos esperar a sentirnos inspirados, a que nos embargue alguna onda de espiritualidad. De nosotros depende encontrar la manera de encendernos a nosotros mismos, desarrollando una visión personal y una pasión hacia esa visión, y mantener el fuego para que no se apague una vez que logró ser encendido.

El fuego del hombre es su pasión. Pero, ¿cuál es el fuego de D'os? El fuego de D'os es Su Midat HaDin², lo cual quema a cualquier cosa que sea ajena a Su servicio³. Esto deja sólo lo puramente espiritual. D'os nos entregó maneras y parámetros muy precisos para conectarnos con Él. El Korbán es לחם אשה – "*pan para el fuego*"⁴. La persona que lleva el Korbán debe tener en mente que está llevando esa ofrenda para ser consumida por el riguroso fuego de D'os⁵. Y la palabra utilizada para fuego es אשה y no אש – porque ésta fue la palabra utilizada en el Sinaí⁶ – El fuego sobre el cual se le advirtió al pueblo que debía mantenerse alejado para que no los consumiera; el fuego que rodeó la Ley del Sinaí, entregada por D'os a través de Su aspecto de Din.

(שמות כ א) וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר.

Los egipcios pecaron, y el fuego de D'os fue arrojado a la tierra – ויתהלך אש ארצה – como parte de la plaga del granizo. Ellos siguieron al pueblo judío en el Mar Rojo y ardió una columna de fuego⁸. Nadav y Avihu fracasaron ante los niveles de Din de D'os, con consecuencias devastadoras⁹. Una delgada corriente del fuego de D'os entró por sus fosas nasales y sus almas se separaron de sus cuerpos¹⁰. ¡Escalofriante!

¹¹ משנה מסכת אבות פרק ה: עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש. לא הפילה אשה מריח בשר הקדש, ולא הסריח בשר הקדש מעולם, ולא נראה זבוב בבית המטבחים, ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, ולא כבו גשמים אש של עצי המערכה, ולא נצחה הרוח את עמוד העשן, ולא נמצא פסול בעמר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, עומדים צפופים ומשתחווים רוחים, ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם, ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים: רע"ב: ולא כבו גשמים אש של עצי המערכה - ואע"פ שהמזבח במקום מגולה היה:

¹ עיין ספר החינוך שהאריך בנקודה זו

² רמב"ן, ויקרא א ט

³ ממעמקים, עמ' 89: מידת הדין שורפת ומבלה רק מה שראוי ולא מאומה יותר מזה

⁴ במדבר, בח ב: קרבנך לחמי לאשי ועוד

⁵ רש"י ג ט: יהא שוחט לשם האש

⁶ שמות יט (ו) ויאמר אל העם היו נבנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה רמב"ן, ויקרא א ט: ואמר אשה שמשמעו באשר הראה אותך בהר במתן תורה והוא הקרבן במדת הדין

⁷ שמות ט בג

⁸ שמות יד בד: ... וישקוף ד' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים

⁹ במדבר ג ד: וימת נדב ואביהו לפני ד' בהקריבן אש זרה לפני ד'

וע"פ ההסבר של הרשב"ם

ובן בויקרא (שמיע' י א

¹⁰ ויקרא (שמיע' י ב: ותצא אש מלפני ד' ותאבל אותם ...

Esto nos confunde. ¿Acaso todo el objetivo del Korbán no es expiar y acercarnos a D'os? ¿Acaso eso no forma parte de la misericordia Divina? ¿No vemos que D'os utiliza específicamente su Nombre Iud Kei Vav Kei en referencia a los Korbanot y no Sus otros nombres, incluyendo aquellos relativos a Su Atributo de Justicia¹?

Pero así como ocurre con el hombre, también es con D'os. Así como la pasión del hombre por el bien es insignificante a menos que también tenga una pasión por luchar contra el mal, de la misma manera D'os nos dice que Su Misericordia nos es entregada a través de los Keilim de Mishpat². En última instancia, este Mishpat también es una expresión de la bondad de D'os porque nos permite tener la posibilidad de elegir, y de esta manera poder ganarnos nuestra recompensa. De esta manera D'os puede maximizar Su entrega³.

Vemos entonces que el fuego de D'os es la misma columna de fuego que guió al pueblo judío a través del desierto⁴.

¿Y acaso D'os no le habló a Moshé desde la zarza ardiente⁵? ¿No es a través del fuego que Él entrega el mensaje de la salvación? La zarza representa a los judíos oprimidos. En el medio de la zarza hay un fuego que no se expande hacia los costados de la mata⁶. El fuego es el Galut, o la Midat HaDin que lo provoca⁷. Pero el Galut ya es parte del Tikún. משם יקבץ ומשם יקחד – *desde allí* (desde el medio del dolor) *HaShem los reunirá y de allí los sacará*⁸. De hecho, D'os⁹ ahora habla con Moshé desde dentro del fuego. Porque la Providencia de D'os trabaja desde el interior de la experiencia del exilio para traer la redención¹⁰. La zarza no se

¹ ספרי פנחס קמג, מנחות דף קי עמ' ב: שלא נאמר בהם לא קל ולא אלוקיד, ולא אלוקים, ולא שקי, ולא צבקות אלא יו"ד ק"א שם המיוחד

² עיין במסילת ישרים שבותב על שלושה חידושים של מדת הרחמים של הקב"ה ואעפ"כ הדין קיים בי אם הבל רחמים אז אין מקום למערבת התורה להגיד שזה אמת וזה שקר, אז מצוה וא עבירה בי הבל לפי מצב האדם. ובדעת תבונת הרמח"ל בותב שהקב"ה תמיד משתמש בבליים של הנהגת המשפט אפילו בשהוא רוצה לנהוג במדת רחמיו.

³ רמח"ל, דעת תבונת

⁴ שמות יג בא: ולילה בעמוד אש להאיר להם

⁵ שמות ג ב: וירא ... בלבת אש מתוך הסנה

⁶ העמק דבר ג ג: את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה. צדדי הסנה מדוע אינו נאחו האש שבתוך גם את צדדי הסנה. וכן ברב הירש.

⁷ העמק דבר ג ג: ... מדוע דולק האש ... הבין שהוא בא להראותו שאש הדין וגזירת המלוכה לבה ובושרה בתוך הסנה, שהן עמו ואחיו השפלים ונדבאים

⁸ דברים לד

⁹ O Su mensajero

¹⁰ העמק דבר שמות ג ד: מתוך הסנה. מאותו המקום שהלבת אש שם. משם קראו אלקים. ... שהשכינה בפנים ומטה הגזירה כפי ההשגחה.

consumía por el Din de D'os, sino que el Din se transformaba en Jesed que le permitía a los judíos trascender el exilio¹.

De esta manera el fuego – la fuente del calor y de la luz- es considerado uno de los elementos básicos del universo. El fuego de D'os y el fuego del pueblo judío se unen en el Altar para producir una nueva armonía – no la homeostasis de una paz somnolienta, sino la ardiente pasión que es el camino del crecimiento espiritual.

¹העמק דבר ג ב ד"ה וידא והנה הסנה בוער באש והסנה אינא אובל: ... אינא נאבל מיבועו ... אלא הפירוש שדאה ... שהסנה מבלה את האש ... מעט מעט

Ver el Rab Hirsch, páginas 24-25, donde aprende que el fuego representa a la Torá. Él explica que el fuego estaba en el interior de la zarza y no a su alrededor, tal como la Torá debe penetrar en nosotros para poder purificarnos.